

Anette Gravgaard Christensen, Troels Krarup,
Amanda Krog Juvik og Jakob Laage-Thomsen

Fælleshed som bynaturens sted: Metodologiske tilgange til familiært engagement i bygrønne fællesskaber

Med afsæt i den pragmatiske sociolog Laurent Thévenots begreb om »familiært engagement« præsenterer artiklen tre forskellige metodologiske tilgange til bynatur som konkrete steder for det, vi kalder »fælleshed«. Hvor begrebet om familiært engagement i sig selv kan minde om »stedstilknytning« i f.eks. psykologisk og geografisk litteratur, har teorien som sådan den fordel, at den kobler individuelle engagementer med et relateret begreb om social koordinering i form af »fællesheder«. Dermed giver den mulighed for at udpege det familiære engagements mulige samspil med andre former for engagement i byens grønne steder, navnlig et funktionelt engagement i planer og et offentligt engagement i retfærdiggørelse, indeholdt i den samme analytiske model. Spørgsmålet, som her belyses fra forskellige metodiske vinkler, er altså, hvilke former for relationer der findes mellem familiært engagement og fælleshed i bynaturens steder, og andre former for engagement og fælleshed (funktionelt, offentligt). Metodepluralismen over de tre studier resulterer i en generel pointe om forholdet mellem familiært, funktionelt og offentligt engagement i bynatur, og at man tager højde for de mange forskellige mulige sammensætninger af stedsrelationer og ikke søger at reducere disse til ét simpelt fænomen.

Søgeord: Bynatur, stedstilknytning, familiært engagement, fransk pragmatisme, Laurent Thévenot, bygrønne fællesskaber

Indledning

Kampen for de større byers bæredygtige fremtid rejser i dag en række væsentlige spørgsmål om naturens rolle i byerne. Kravene om, at byer på den ene side er bæredygtige lokalt såvel som globalt, og på den anden side tilpasser sig og gør sig modstandsdygtige (»resiliente«) over for konsekvenserne af klimaforandringerne, har affødt (nye) former for civile organiseringer i byerne omkring disse temaer. På det mest generelle niveau inviterer nye og gamle fænomener relateret til »bynatur« i dag til en sociologisk gentænkning af, hvad der udgør »fælleshed« omkring konkrete steder og rum i byen. I bynaturen udspiller der sig ikke kun møder mellem den »grå« bebyggelse (med dens infrastrukturer, planer, logistik og regler) og den »grønne« natur i dens »vilde« såvel som »kultiverede« former (Wachsmuth & Angelo, 2018). Der dannes, opretholdes og omformes netop også forskellige »fællesheder«, strækkende sig fra den politiske mobilisering (som f.eks. i kampen om Amager Fælled, hvor »folkelig« modstand satte en stopper for Københavns Kommunes ellers vedtagne plan om nybyggeri), over mere eller mindre organiseret engagement i alt fra fødevarerfællesskaber til løbeklubber, til de mest intime bånd, der knytter mennesker sammen omkring bestemte grønne steder i byen (Bløk, 2015). Bygrønne fællesskaber skal her forstås som frivillige foreninger og græsrodsgrupper, der alle deler et engagement i fælles pleje af bynatur. Disse fællesskaber er således forankret i steds- og praksisbaserede interaktioner med bynatur, f.eks. med delte miljø- og bæredygtighedsformål (se A.G. Christensen et al., 2019).

Artiklen søger at udfolde begrebet om »fællesheder« fra Laurent Thévenots engagementssociologi, som indrammer forskellige måder at koordinere i fællesskab baseret på grundlæggende »engagementer«, som beskriver de forskelligartede bindende og forpligtende relationer, individer kan have til deres omverden (2007, 2014, 2015, 2016). Med dette analytiske greb søger vi at belyse nylige spørgsmål om bynatur og dens rolle i danske byers fremtidige udvikling. Der præsenteres resultater fra tre metodisk meget forskellige studier, der på hver deres måde søger at adressere stedsligt bundne fællesheder omkring bynatur. De tre tilgange, der er del af det samme forskningsprojekt, fokuserer i særdeleshed på den fælleshed, der centrerer sig om »common-places« og baseres på det, Thévenot (2014) kalder 'familiært engagement'. Det familiære engagement repræsenterer relationen mellem det enkelte menneske og dets miljø, og dermed en personlig følelse af tilknytning, vane og uerstattelighed i stedsrelationen til bynaturen. Hvor begrebet om familiært engagement i relation til sted minder om forståelsen af »stedstilknytning« i f.eks. psykologisk litteratur (Lewicka, 2011), sættes det med Thévenots terminologi analytisk i relation til andre former for engagement og fælleshed om byens steder (Thévenot 2014). Artiklens bidrag inden for dette perspektiv er både analytisk og metodologisk. De tre metodiske tilgange indikerer mangfoldigheden af sådanne relationer mellem fællesheder og engagementer i bynatur, hvilket viser behovet for et analytisk perspektiv, der indfanger diversiteten af stedsrelationer i samme model.

	<p>Anette Gravgaard Christensen Ph.d.-stipendiat ved Sociologisk Institut på Københavns Universitet</p> <p>E-mail: agc@soc.ku.dk</p>		<p>Amanda Krog Juvik Kandidatstuderende ved Sociologisk Institut på Københavns Universitet</p> <p>E-mail: amanda.juvik@gmail.com</p>
	<p>Troels Krarup Postdoc ved Sociologisk Institut på Københavns Universitet med en ph.d.-grad fra Sciences Po, Paris</p> <p>E-mail: tmk@soc.ku.dk</p>		<p>Jakob Laage-Thomsen Ph.d.-stipendiat ved Institut for Organisationer på Copenhagen Business School</p> <p>E-mail: jala.ioa@cbs.dk</p>

Den første analyse består i en kortlægning af bygrønne fællesskaber i Danmark via Facebook og peger på, at navnlig byhaver har tendens til at blive omdrejningspunkter for mere end familiært engagement, da de oftere oprettes som midlertidige elementer i byplaner og derfor oftere også aktiverer offentlige kampe for at sikre deres overlevelse. Det andet studie beror på feltarbejde i et civilt-kommunalt samarbejde om pleje og udvikling af et grønt byområde og påpeger, at hvor majoriteten af frivillige er familiært engageret i en fælleshed om områdets pleje, er der en lille kerne, som også er engageret i planlægning og forhandling om aktiviteterne i området i dialog med kommunens repræsentanter. Det tredje studie beror på en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt den danske bybefolkning og indikerer, at mens der er stærke sammenhænge mellem brug af, engagement i og offentlig mobilisering omkring grønne byområder, så er de ikke nødvendige betingelser for hinanden, idet der findes (mindre) grupper, som f.eks. er aktive uden at have særlig familiær tilknytning til grønne områder.

De tre studier fremhæver således – med deres forskellige metoder – et bredere perspektiv, hvor det familiære engagement i lokal bynatur forventes at stå i relation til flere former for engagement og fælleshed. Dette er en væsentlig pointe i sig selv for studiet og forståelsen af byens steder, at en adækvat undersøgelse må tage højde for de mange forskellige mulige sammensætninger af stedsrelationer og ikke søge at reducere disse til et simpelt fænomen.

Artiklen er opbygget som følger: Først adresserer vi overordnede spørgsmål om analysen af bynatur, fælleshed og stedsrelationer i et historisk lys.

Dernæst præsenterer og diskuterer vi Thévenots teori om fællesheder og engagementsformer. Efterfølgende præsenteres de tre studier. Artiklen afsluttes med en diskussion af fællesheder og familiært engagement i relation til lokal bynatur i Danmark.

Gamle og nye spørgsmål

Vi benytter bevidst begrebet »bynatur« til at betegne grønne områder i byen som sociologisk interessante steder (se også Duvall et al., 2018). I nærværende arbejde er vi særligt interesserede i den offentligt tilgængelige bynatur, dvs. den bynatur, der også kaldes »grønne områder« og som udgangspunkt ikke f.eks. kolonihaveforeninger (selvom disse også er værd at studere). I modsætning til »grønne områder« indfanger begrebet »bynatur« nemlig en spænding i den traditionelle måde at tænke byen i modsætning til naturen på. Bymæssighed er endda blevet defineret som selve det at leve på afstand af naturen (Tuan, 1978). Med opkomsten af forestillingen om det »antropocæne« (dvs. om at naturen er afgørende påvirket af menneskeheden, Zalasiewicz et al., 2010) og om samfundet som bestående af »hybrider« af natur og kultur (Latour, 1993) er der åbnet op for en type undersøgelser, som før var utænkelige, og som nærværende bidrag lægger sig indenfor. Mere specifikt ser vi et behov for at tænke bynatur som sammensatte størrelser, som steder, hvor en flerhed af engagementer gør sig gældende. Men selvom bevidstheden herom er ny, er det et åbent spørgsmål, om tilstanden er det.

Grønne områder i byerne har en lang historie i Danmark. Haveforeninger har været brugt til at bekæmpe armod i byerne siden 1800-tallet, forældede forsvarsværker er blevet udlagt som rekreative områder til »lys, luft og renlighed« omkring år 1900, og det fremadstormende Socialdemokratiet gjorde arbejderklassens adgang til rekreativ natur til en del af deres kulturprogram (Bro, 2014; Eichberg & Jespersen, 1986; Kolonihaveforbundet, 1933; Schmidt & Kristensen, 2004). Rekreativ natur generelt har i det tyvende århundrede været set gennem en prisme af miljømæssige, rekreative, sundhedsmæssige og dannende værdier. Disse aspekter er ikke svækket ved indgangen til det 21. århundrede. I særdeleshed er den mentale og somatiske sundhedsmæssige værdi ved rekreativ natur, ikke mindst i byerne, nu genstand for omfattende international forskning (se f.eks. Ekkel & de Vries, 2017). Men med opmærksomheden på klimaforandringerne er bynaturen også blevet omdrejningspunkt for nye perspektiver og diskussioner, såsom lokal og global bæredygtighed samt modstandsdygtighed over for effekterne af klimaforandringerne. Samtidig er afindustrialiseringens demografiske bevægelse fra storby til forstad og provins nu igen vendt, ikke mindst i hovedstadsområdet, hvor et stigende antal studerende og børnefamilier presser huspriserne op i de stærkt »gentrificerede« kvarterer. Hermed er grunden også lagt for stigende folkelig opmærksomhed og engagement i byens rekreative natur. Debatten omkring Amager Fælled er blot det største og mest synlige eksempel på, hvordan bor-

gere (igen) mobiliserer sig omkring udnyttelsen af byens natur. Det er et åbent spørgsmål, om kampen om Amager Fælled i dag er væsensforskellig fra tidligere tiders kampe om f.eks. Københavns Vold under tilsvarende tilflytterpres. Men hvorom alting er, så er begge dele nyt i det omfang, at denne type af diskussioner har været relativt afdramatiserede igennem en række årtier i anden halvdel af det tyvende århundrede, men nu (igen) er blevet fremtrædende.

Bynaturens steder

Bynaturen kan have mange forskellige fysiske udformninger og en flerhed af aktører, interesser og værdier kan udspille sig i den (Karvonen, 2015; Kurtz, 2001). Men fælles er det, at bynaturen udgøres af steder. Mange discipliner har beskæftiget sig med sted og stedstilknytning, bl.a. psykologi (f.eks. Lewicka, 2011), landskabsarkitektur, planlægning og geografi (f.eks. Cresswell, 2014), og også bynaturens steder er blevet undersøgt med fokus på deltagelsen i bl.a. byhaver og parker (Bendt et al., 2013; Fors et al., 2015). Sociologien har dog tenderet til at været mere stedsløs og behandlet væsentlige sociologiske emner uden øje for de særlige stedslige aspekter, der knytter sig hertil (Gieryn, 2000). Nyere sociologiske udviklinger, som har taget stedet seriøst, har bl.a. anvendt et analytisk blik fra Chicagoskolens humanøkologiske metodikker. Her fremhæves en komparativ variabilitet, hvor de dokumenterer forskellige former for stedstilknytning, som synes delvis at korrelere med forskellige kvarterer i byen (Jørgensen et al., 2016), men også forskellige former for mobile stedsstilknytninger påvirket af individets forskellige mobilitetsmønstre (Fallov et al., 2013). Dette er særligt interessant for en analyse af bynaturens steder, da et fokus på komparativ variabilitet forekommer nødvendigt for at forstå diversiteten i stedstilknyttede bynatur-praksisser, hvor sted, natur, aktivitet og social organisering må forventes af variere. Et centralt spørgsmål er dog på mange måder stadig uløst, og det er, hvordan forskellige stedsrelationer og tilknytninger hænger sammen med »fællesskab« (Trentelman, 2009), eller som vi undersøger det, med stedsligt bundne »fællesheder«, forstået som særlige sociale bindinger og organiseringer. Her mener vi, at engagementssociologien tilbyder en ny analytisk vinkel på både stedsrelationer, men også på koblingen mellem sted og fællesheder i sociologien, hvilket vi nu vil præsentere.

Engagementet i bygrønne fællesheder

Engagementsociologien udspringer af Laurent Thévenots pragmatiske videreudvikling af teorien om retfærdiggørelse (Boltanski & Thévenot, 2006) til en teori om flere engagementsformer og »fællesheder« (2007, 2014, 2015, 2016). I sin videreudvikling af teorien peger Thévenot på, hvordan menneskelig praksis er sammensat af to engagementsformer ud over den offentlige retfærdiggørelse: det familiære engagement og det funktionelle plan-engagement. »Engagementer« beskriver de forskelligartede bindende og forpligtende rela-

tioner, individer kan have til deres omverden, som grundlæggende indrammer de forskellige måder, vi som mennesker koordinerer i fælleshed. Hver fælleshed beskriver dermed en måde at kommunikere og koordinere, der baserer sig på en bestemt engagementsform (se tabel 1). Teorien er senere videreudviklet med et fjerde »eksplorativt« engagement i opdagelse og udforskning af det ukendte, som sagtens kunne være en af de mangfoldige måder at være engageret i bynatur (se f.eks. Thévenot, 2014). Begrebet er dog stadig ikke udviklet på niveauet for fællesheder og indgår ikke i analyserne her, men viser udviklingspotentialer for teorien.

I den første engagementsform, den offentlige retfærdiggørelse, som er udviklet af Boltanski og Thévenot (2006), søger individer offentligt at legitimere deres udtalelser eller opfattelser ved at generalisere det til et fælles gode. For at gøre det skal de kvalificere implicerede objekter og mennesker i henhold til én af flere legitime værdiordener (som vi ikke vil gennemgå i detaljer her), f.eks. en civil værdiorden for lighed og medbestemmelse eller en industriel værdiorden for kompetence og effektivitet. Dette sker med henblik på en fælles vurdering af værdien af et anliggende i en given situation. Som fælleshed koordinerer og kommunikerer individer altså på en måde, hvor enighed og uenighed afgøres gennem argumenter, der kvalificerer eller kritiserer det diskuterede i henhold til legitime værdiordener. Et eksempel på denne form for fælleshed er offentligt rettede former for deltagelse i grønne agendaer ved f.eks. officielle høringsprocesser eller debatter, hvor argumentationen oftest generaliserer til samfundets bedste og ikke eksempelvis individuelle interesser.

Det funktionelle plan-engagement indebærer en projicering af den enkeltes vilje ud i fremtiden og omverdenen gennem en plan. Dette engagement består altså i en mål-middel-relation til omverdenen (Thévenot, 2014, p. 13). Denne engagementsform strukturerer en fælleshed der drejer sig om funktionel koordinering. Koordinering forudsætter her, at der defineres alternativer, som de involverede kan give deres samtykke til (eller ej). Muligheder, meninger eller interesser koordineres her gennem en forhandling, men ikke en, der involverer generalisering. Et eksempel kan være kollektive forhandlinger om samproduktionen af bynatur, som en fælles plan om at bygge et skur i byhaven, eller planlægningsarbejdet i en frivillig grøn forening, hvor deltagerne skal blive enige om, hvordan forskellige interesser tilgodeses, og opgaver fordeles.

Den sidste engagementsform, det familiære engagement, indebærer, i modsætning til de to andre, en mere intim relation med omverdenen igennem en følelse af personlig tilknytning og tilvænning. Det, individet kan opnå gennem denne relation, er en følelse af »veltilpashed, nærhed og intimitet, som vante omgivelser giver« (Thévenot, 2016, p. 30). Disse unikke personlige forbindelser opbygges over tid og kan være svære for individet at italesætte. Derfor adskiller den tilknyttede fælleshed sig også fra de to andres mere kommunikative karakter. I den familiære fælleshed er koordineringen medieret af tilknytningen til »common-places«. »Common-places« rummer, ud over den

retoriske grundbetydning som »almindeligheder«, også betydningen »common places«, dvs. »fælles steder« (Blok, 2015). Stedet er her et følelsesmæssigt investeret objekt, som folk har til fælles, selvom deres familiære engagementer i det er forskellige. Dermed er denne fælleshed mere rummelig end de to foregående, da det blot kræves, at folk har et investeret objekt til fælles for at kunne koordinere sociale praksisser relateret til dette objekt. Et eksempel herpå er forskelligartet brug af en park, med alt fra motionsklub over afslapning til amatørornitologer. I en offentlig retfærdiggørelsesdiskussion om, hvordan parken bruges bedst, ville brugerne sikkert være uenige, men i den familiære fælleshed kan de forenes i deres tilknytning til fælles-stedet om f.eks. en »samle-skrald“-dag med hygge og mad efterfølgende (Thévenot 2015).

Tabel 1: Thévenots begrebsarkitektur af engagementer og fællesheder.

Engagementsformer:	Offentligt retfærdiggørelses-engagement	Funktionelt engagement i individuelle og kollektive planer	Familiært engagement i nære omgivelser
Fællesheder:	Kvalificering af anliggender gennem legitime værdiordner for det fælles gode	Meningsudveksling og forhandling om fremsatte muligheder	Fælles koordinering om 'common-places' gennem forskelligartede tilknytninger til stedet

Hvor det familiære engagement ligner en klassisk forståelse af stedstilknytning, åbner teoriens begrebsarkitektur altså op for en sensitiv analyse af, hvordan forskellige engagementer, tilknytninger og stedsligt bundne fællesheder hænger sammen. Engagementet i bygrønne fællesheder kan gennem denne analytiske linse sprede sig over alt fra den offentlige mobilisering for natur og klima, over mere eller mindre organiseret engagement i koordinering og planlægning af alt fra fødevarerfællesskaber til friluftsliv og naturpleje, til de mest intime bånd, der knytter mennesker sammen omkring bestemte grønne steder i byen. Til denne teoretiske pointe om mangfoldige fællesheder og kombinationer af engagementsformer tilføjer vi nu en tilsvarende metodologisk pointe. Dette gøres gennem tre studier, der med forskelligartede metoder dels illustrerer teoriens sensitivitet omkring fælleshed og stedslighed, dels understreger behovet for metodemangfoldighed i analysen heraf.

Første studie: Tre typer af bygrønne fællesskaber i Danmark

Sammenlignes bygrønne fællesskaber i Danmark, ses en systematik i måderne, hvorpå stedsbundetheden dyrkes. Som tidligere nævnt, referer bygrønne fællesskaber til urbane eller bynære frivillighedsgrupper med et praktisk engagement i offentlig tilgængelig bynatur. Dette studie baserer sig på en kortlægning af disse fællesskaber i Danmark, identificeret ved hjælp af grupper og sider på Facebook. Der er benyttet en kombination af (a) iterativ netværksøgning gennem »page likes« til at finde sider lig den benyttet af »Netvizz«-

programmet (Rieder, 2013); og (b) keyword-søgninger efter offentlige grupper. Resultaterne af disse to metoder, omkring 16.000 grupper og sider, blev hernæst filtreret for at adskille bygrønne fællesskaber fra andre grønne organisationer (f.eks. NGO'er, tænketanke, sociale virksomheder, friluftorganisationer mfl.). Det resulterede i et datasæt på 238 Facebook-sider og -grupper for bygrønne fællesskaber i danske byer med over 10.000 indbyggere.¹

Den digitale kortlægning er anvendt, fordi Facebook for denne slags grupper fungerer som en vigtig platform for intern koordination og offentlige synlighed (Marres, 2017). Metoden er naturligvis sårbar overfor platformafhængige bias. For at imødegå dette har vi i syv fokusgruppeinterviews bedt Friluftsrådets lokalafdelinger om at udfordre kortlægningen for deres respektive område. Disse interviews afslørede imidlertid ikke væsentlige aktiviteter, som ikke var indfanget af kortlægningen. Den digitale metode gør det desuden muligt at bevæge sig fra aggregerede betragtninger over fællesskabernes geografiske placering og type til nærmere analyser af de måder, hvorpå fællesskabet og stedet repræsenteres igennem billeder, opslag og kommentarer. Af denne grund kaldes metoderne i litteraturen ofte for »kvali-kvantitative« (Venturini et al., 2017).

Analysen her fokuserer på byhaver, fødevarefællesskaber og græsningslaug, fordi de udgør de tre mest udbredte typer af bygrønne fællesskaber. Der findes 148 af disse med fortsat aktivitet i december 2017. Af dem ligger 92 (62 %) i de fire største byer (Tabel 2), hvilket skal ses i sammenhængen med, at 33 % af den danske bybefolkning, boende i byer med over 10.000 indbyggere, bor i disse fire byer (Danmarks Statistik, 2019). Det er særligt København og Aarhus, der skiller sig ud ved mange byhaver. Græsningslaug og fødevarefællesskaber er mere jævnt fordelt på landsplan.

Vi har detaljeret analyseret fællesskabernes onlineinteraktioner. Inspireret af Thévenots forskellige koordineringsformater for »fælleshed« har vi andetsteds, baseret på en kvalitativ analyse, udviklet en typologi over seks socialitetsformer som udtryk for den måde, fællesskabet italesættes og udspiller sig i praksis (Laage-Thomsen & Blok, 2020). Hver socialitetsform er udtryk for gennemgående kombinationer af de forskellige fællesheder, primært beskrevet ud fra den dominerende engagementsform, der præger disse. Første socialitetsform (»projekteksekvering«) afspejler primært et funktionelt planengagement i etablering og vedligeholdelse, og i mindre grad familiære eller retfærdiggørelsesengagementer. Den anden og tredje socialitetsform er ligeledes sjældent præget af offentlig retfærdiggørelse, men kombinerer planengagement med et udbredt familiært engagement rettet enten mod forskelligartede bånd til stedet og dets fauna (»familiær natur«) eller mod det sociale fællesskab, stedet skaber rammen for (»familiær socialitet«). De resterende socialitetsformer er udover sådanne engagementer domineret af mere offentlig retfærdiggørelse. Nogen orienterer sig mod eksterne partnere og præsenterer sig som troværdige »grønne partnere« med myndigheder og fonde, andre indgår

Tabel 2: Fordeling af bygrønne fællesskabstyper i Danske byer,^a
december 2017

	Kbh. og Frb.	Odense	Aalborg	Aarhus	Total	I byer med 10.000+ indbyggere	Pct.
Byhave	46	5	4	15	70	87	80 %
Fødevarerfællesskab	9 ^b	1	1	1	12	26 ^b	46 %
Naturpleje-/græsningslaug	3	1	1	5	10	35	29 %
Total	58	7	6	21	92	148	62 %

n=148. ^a Afgrænsning af byområder følger Danmarks Statistik's BY1 opgørelse, med København og Frederiksberg demarkeret ved kommunegrænsen. ^b I København eksisterer der, ud over Københavns Fødevarerfællesskab, også Brønshøj-Husum fødevarerfællesskab. KBHFF var i december 2017 organiseret i otte lokale afdelinger med eget udleveringssted, hvilket her er talt som separate fællesskaber.

Tabel 3: Bygrønne fællesskabstyper og socialitetsformer^a

	Projekt eksekvering	Familiær natur	Familiær socialitet	Grønt partnerskab ^b	Modstand mod byplanlægning	Politisk mobilisering	Total
Byhave	9 %	17 %	41 %	21 %	9 %	3 %	100 %
Fødevarerfællesskab	4 %	0 %	35 %	0 %	0 %	62 %	100 %
Naturpleje-/Græsningslaug	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %
Total	6 %	32 %	32 %	11 %	4 %	15 %	100 %

n = 120. ^a Typologi og kategorisering af socialitetsformer baseret på (Laage-Thomsen & Blok, 2020). ^b Grønne partnerskaber vil typisk være mellem det bygrønne fællesskab og kommunen eller en instans under kommunen.

i mere konfliktpræget »mobilisering mod byplanlægning« (ofte i reaktion til trusler om ophør), og endeligt aktiverer nogen bredt deres fællesskab i lokale og nationalpolitiske spørgsmål om alternative samfunds-urbane fremtider. Når fællesskaberne kategoriseres ud fra disse seks socialitetsformer, som vi gør her, udviser byhaverne den største variabilitet, mens fødevarerfællesskaber og græsningslaug placerer sig inden for hhv. en eller to former (Tabel 3).

Byhaver, særligt i de større byer, ligger oftest i områder med tæt bebyggelse. De varierer i størrelse fra et par plantekasser på et gadehjørne til store fælleshaver. Relation til stedet er ofte en aktiv del af italesættelsen af fællesskabet, men dette foregår på flere måder. Nogle steder betyder det familiære engagement mest for koordinationen af gruppens praksisfælleshed,

enten italesat i planer om at skabe forståelse og bånd til naturen (17 %), eller andre steder i at skabe alternative frirum med plads til alle og lokalt mødested med bred inklusion, med hygge og fællesspisninger (41 %). Vores data viser, at det særligt er i de seneste otte år, at antallet af byhaver er steget markant, en stor del som led i kommunal byudvikling eller privat byggemodning. Her ved er der for en stor del af byhavernes vedkommende indskrevet en form for midlertidighed, hvor en mindre gruppe (9 %) gennemgår kampe for at bibeholde retten til deres sted, mens andre søger at udvikle sig til faste grønne partnere i kommunale planer (21 %). Den større variation i byhavernes socialitetsform kan altså skyldes, at de ofte oprettes som midlertidige elementer i byplaner og derfor oftere også aktiverer den offentlige retfærdiggørelse for at sikre deres overlevelse eller den funktionelle koordinering, ud over det familiære engagement.

Det første fødevarefællesskab opstod i København i 2008, direkte inspireret af et amerikansk fødevarefællesskab i New York (KBHFF, 2019). Idéen spredte sig på få år til størstedelen af landet, først imiteret direkte, og senere igennem udviklingen af startpakker og netværk som Økostart og Danmarks økologiske fødevarefællesskaber. Der har således været en systematisk formatering af fællesskaberne på tværs af landet. »Det stedslige« fylder i fællesskabernes grundprincipper på flere måder, men er ikke på samme måde som byhaverne bundet op på ét konkret sted. Et princip er, at fødevarerne kommer fra lokale producenter, og relationer til disse plejes aktivt. Et andet er »det arbejdende fællesskab«, hvor medlemmer ved arbejde, møder og fællesaktiviteter opbygger et lokalt sammenhold, en fælleshed baseret på familiært engagement, for en del fællesskabers vedkommende (35 %). Herudover har en stor del af fødevarefællesskaberne været præget tydeligt af offentlig retfærdiggørelse og f.eks. fungeret som aktive platforme til at engagere lokalpolitikere m.fl. i tiltag for økologiske råvarer og bedre madkultur (62 %).

Ko- og fåregræsningslaug har siden 1980'erne spredt sig som en måde at pleje lysåbne naturområder, ofte omfattet af naturbeskyttelsesloven, og samtidigt få adgang til friluftsoplevelser, dyrevelfærd og godt kød (Danmarks Naturfredningsforening, 2005). Hvor dette tidligere skete uden central koordinering, spiller Danmarks Naturfredningsforening som koordinerende aktør en central rolle i de senere års kraftige tilvækst, ligesom laugene ofte varetager kommunale plejnings-forpligtigelser. Laugene ligger i hele landet og er i byerne ofte lokaliseret i udkanten, hvor lysåbne naturområder oftest findes. Den tætte forbindelse til naturpleje betyder, at det ud over kødproduktionen er et udpræget familiært engagement og tilknytning til stedets »natur«, med fokus på stedets biodiversitet og bevarelse, som karakteriserer fællesskabsformen (100 %).

Hvordan kan vi forklare denne begrænsede variation i nogle typer af bygrønne fællesskaber, men ikke andre? En forklaring kunne være, at byhaver grundet deres oftere udsatte placeringer og i konkurrence om den begrænsede plads i byens rum bliver tvunget til at forholde sig til en række eksterne

aktører, som fordrer et mere offentligt rettet engagement. En parallel forklaring lyder på, at fællesskabstyperne er organiseret forskelligt nationalt. Hvor græsserlaug for en stor dels vedkommende er koordineret via Danmarks Naturfredningsforening og Fødevarerfællesskaberne via deres landsnetværk, er byhaver ikke nationalt organiseret. I de større byer er gjort forsøg med at skabe lokale netværk imellem byhaver, men på landsplan findes der udelukkende sådanne netværk indenfor særlige typer af byhaver (f.eks. igennem Permakultur Danmark). Det kan tænkes at skabe færre muligheder for at delegere politisk engagement samt skabe større grobund for lokal variation.

Andet studie: Familiær planlægning af bynatur?

I dette studie undersøges, hvorledes offentlige bynatur-arealer drives og udvikles i et forpligtende langsigtet samarbejde imellem engagerede civilsamfundsaktører og kommunale myndigheder. Kommuner samarbejder i højere grad end tidligere med forskellige ikke-kommercielle civilsamfundsaktører om den fysiske udvikling af offentlige bynatur-arealer (Petersen, 2018). Denne udvikling i byplanlægningen ser nye typer af civile samarbejdspartnere engageret i forvaltning af offentlig bynatur, udover de klassiske grupper, såsom miljøorganisationer, friluftsforeninger og lignende. Som formelle partnere indlemmes disse aktører nu i langsigtede planlægningsprocesser om de offentlige bynatur-arealers udvikling.

Sådanne samarbejder er et nyt fænomen i en dansk kontekst og følger de seneste års fokus på civilsamfundets rolle i leveringen af offentlig velfærd og på et ønske om en højere grad af borgerinddragelse i udviklingen af det offentlige rum, særligt med fokus på grønne og bæredygtige aktiviteter. Med et fokus på vedvarende og langsigtet samarbejde adskiller de sig fra andre typer af mere midlertidige former for borgerinddragelse i byplanlægningen, såsom høringer, borgermøder og workshops (Meilvang et al., 2018).

Studiet belyser, hvilke typer vedvarende stedslige engagementer der muliggøres, og hvorvidt familiære engagementer i bynaturen får plads i disse formelle samarbejder og kan være med til at forme civil-kommunale fællesheder. Studiet viser, at mens størstedelen af de civile deltagere er familiært engagerede i områdets pleje, er der en kerne af frivillige, som også er i tæt kontakt med kommunens repræsentanter og engageret i en funktionel koordinering om planlægningen af aktiviteterne og arbejdet i området. Studiet peger således på, at forbindelsen mellem familiært engagement i et bygrønt sted og den funktionelle planlægning og administration af bygrønne rum i civil-kommunale samarbejder kan føre til nært forbundne fællesheder.

Studiet trækker empirisk på en analyse af en case, hvor en dansk kommune med ca. 50.000 indbyggere samarbejder med en civil forening, som vi her kalder *Parkforeningen*, om udviklingen af et kommunalt område på 12 hektar, *Byparken*, der geografisk er centralt placeret i kommunens hovedby. I *Byparken* var der i en årrække en kommerciel brug, hvor stedet fungerede som

delvist grønt område. Denne brug sluttede i 2002, men der blev i området efterladt bygninger, hegn og lign. installationer. Herefter blev Byparken med årene overgroet og svær at få adgang til, og der foregik vandalisme og ildspåsættelse i de efterladte bygninger. Kommunen forsøgte flere gange at igangsætte projekter i området, som alle faldt til jorden på grund af bureaukratiske eller økonomiske hindringer. I 2011 igangsatte en gruppe borgere en række frivillige oprydninger af området, som blev støttet af kommunen. Denne aktivitet førte til dannelsen af Parkforeningen og formaliseringen af en tosiders aftale mellem foreningen og kommunen i 2012 om et fremtidigt samarbejde om Byparken, forankret i kommunens Kultur- og Fritidsforvaltning. I samarbejdsaftalen fremgår det, at foreningens rolle er at udføre opgaver relateret til naturpleje, vedligeholdelse og udvikling af Byparken i dialog med kommunen samt at mobilisere frivillig arbejdskraft til arbejdet.

I løbet af de nu snart otte år siden det grønne samarbejde blev etableret, er Byparken blevet et tilgængeligt rekreativt område med stier, borde og bænke, udendørsfaciliteter som shelters, en lille anløbsbro til kajaker ved åen, en grillplads og meget mere. Dette er sket gennem en dedikeret indsats i området, hvor Parkforeningen har været vært ved fem arbejdsdage om året og modtaget midler til materialer fra organisationer som Friluftsrådet, Realdania og Nordea Fonden. Foreningen har haft en stabil deltagelse i alle deres arbejdsdage med i gennemsnit 30-40 personer i henhold til deres egen optælling. De mennesker, der dukker op, er ikke nødvendigvis de samme hver gang. Foreningsstrukturen er uformel, uden medlemsafgifter, bare en online tilmelding. Officielt har foreningen 3000 medlemmer. Kernegruppen består af foreningens bestyrelse på 5-7 personer, og en gruppe på ca. 20 medlemmer, der gennem årene er kommet nogenlunde fast til arbejdsdagene.

Metodisk er casen undersøgt på baggrund af interview, feltstudier, digital observation og dokumentanalyse inspireret af en multi-sitet tilgang til et bestemt fænomen, som følger sociale praksisser på tværs af digitale platforme og online/offline skel (for introduktion se Larsen, 2014). Den digitale observation (Larsen, 2014, p. 171) er anvendt til at etablere en temporal kontekstuel viden om samarbejdets aktiviteter gennem årene, som er digitalt dokumenteret gennem bl.a. en Facebook-side, hvilket gjorde det muligt at undersøge informanternes relationer til bl.a. centrale begivenheder i samarbejdets historie, til udviklingen og forandringen i samarbejdet og af bynatur-stedet. Netop den temporale dimension er teoretisk afgørende for opbygningen af det familiære engagements følelse af personlig tilknytning, tilvænning og uerstattelighed.

For Parkforeningens kernegruppe, hvoraf flere har været med fra starten, og andre er kommet til i løbet af årene, synes arbejdsdagene i Byparken at udgøre et fælles-sted. Deltagerne virker afslappede og trygge i de vante omgivelser i Byparken. For medlemmerne er det at udføre naturpleje-opgaver og oprydning en stor del af arbejdsdagene. Her er mange velkendte opgaver med at rydde op, udbedre installationer, male, rengøre fællesarealer og den

generelle rydning af buske og træer for at bevare adgangen til stier og veje og gøre plads til nye ting, som bliver bygget. Fra deltagerobservation på en af arbejdsdagene og samtaler og interview med medlemmer af kernegruppen fremgår det, at deltagelsen i aktiviteterne på arbejdsdagene gennem flere år har givet dem en følelse af personlig tilknytning og tilvænning, som netop kendetegner det familiære engagement. Byparken synes at udgøre et følelsesmæssigt investeret objekt, som folk har til fælles – et fælles-sted – hvor folk er i stand til at udføre koordinerede opgaver i tilpasning og pleje af arealet, uden at det fører til forhandling eller krav om retfærdiggørelse. Disse handlinger af personlig investering og fordybelse i pleje af området er med til at udbygge tilknytningen til det velkendte landskab i Byparken.

I modsætning til dette familiære engagement på arbejdsdagene er Parkforeningens samarbejde med kommunen knyttet til en anden fælleshed. Mange af arbejdsdagens opgaver koordineres nemlig på forhånd af foreningens bestyrelse med den faste kontaktperson fra Kultur- og Fritidsforvaltningen. Disse opgaver præsenteres for deltagerne på arbejdsdagen, og generelt respekteres bestyrelsens forslag til opgaver. Dialogen med den kommunale kontaktperson handler om at sikre, at alle myndighedsmæssige forhold vedrørende f.eks. byggetilladelser, miljømæssige eller naturmæssige reguleringer bliver afklaret. Denne planlægning med kommunen koordineres i en fælleshed, hvor der forhandles om forskellige handlingsrum og muligheder for, hvilke planer Parkforeningen kan og må gå i gang med, og stedet bliver derfor her genstand for en funktionel koordinerende civil-kommunale fælleshed.

Den kommunale kontaktperson begyndte dog tidligt i samarbejdet selv at deltage i arbejdsdagene. Disse timer fik hun ikke ekstra betaling for, men hun syntes, at det var vigtigt at sikre, at alt foregik i god ro og orden, så det langsigtede samarbejde kunne sikres. På dagen deltog hun som de andre i de forskellige opgaver, og hun opførte sig ikke som »myndighed«, men forsøgte diskret at bemærke, når der var forskellige ting, som foreningen fremadrettet skulle søge tilladelse om. Dermed gav hun plads til de nære naturpleje-opgaver på dagen uden at pålægge bindinger eller snærende forhandlinger, som ville ændre engagementet for de andre involverede. Denne praksis har haft den betydning, at den kommunale kontaktperson gennem årene, til trods for hendes funktionelle udgangspunkt, selv blev en del af den familiære fælleshed.

Dermed kom det familiære engagement til at spille en tydelig rolle for en civil-kommunal fælleshed om udviklingen af Byparken, hvor der blev givet plads til det familiære engagements umiddelbare relation til stedet, sideløbende med den funktionelle planlægning og administration mellem bestyrelsen og kommunen. Det fælles sted, her forstået bogstaveligt, bliver både genstand for en stærk »common-place«-fælleshed, som et følelsesmæssigt investeret objekt, men samtidig også for en funktionel koordinerende civil-kommunal fælleshed, og dermed organiseres stedet gennem sameksisterende og gensidigt forbundne fællesheder. Den analytiske sensitivitet overfor forskellige engage-

menter er derfor i dette studie med til at pege på, hvordan der kan skabes forbindelser mellem de forskellige stedsrelationer og fællesheder, og hvordan det kan være med til at sikre vedvarende civil-kommunale samarbejder.

Tredje studie: Familiært engagement – abstrakt betragtet

Der er en tilsyneladende selvmodsigelse i at tilgå familiært engagement gennem spørgeskemaer. Thévenot understreger netop det unikke og personlige ved denne engagementsform, hvorimod spørgeskemaet består af formuleringer, der principielt skal være meningsfulde for alle respondenter og derfor må være abstrakt i ordets egentlige betydning: trukket ud af sammenhæng. Vi er da heller ikke bekendt med et eneste studie, der forsøger at bringe begrebet om familiært engagement i samspil med spørgeskemamateriale. Ikke desto mindre er det her forsøgt, idet den repræsentative spørgeskemaundersøgelse, i modsætning til samtlige alternativer, ikke selekterer sit materiale på engagement. Det samlede billede af analysen er, at der er betydelige korrelationer mellem familiært engagement i lokale bygrønne områder, brug af disse i det daglige samt funktionelle og retfærdiggørelsesmæssige engagementer i fællesheder omkring dem. Omvendt er der også (mindre) grupper, som f.eks. er aktive i grønt byliv uden at have et familiært engagement i lokal bynatur. Med andre ord er familiært engagement tilsyneladende ikke en nødvendig betingelse for andre engagementsformer, selvom den er stimulerende for dem.

Resultater kommer fra en spørgeskemaundersøgelse om danske byboeres brug af, ønsker og holdninger til grønne byområder. Undersøgelsen er gennemført blandt et repræsentativt udvalg af beboere mellem 18 og 84 år i danske byer med mere end 10.000 indbyggere. I nærværende analyse benyttes kun de 1.130 respondenter, der har gennemført hele spørgeskemaet (29,4 % af bruttostikprøven).² Denne svarprocent er relativt lav, hvilket kan have betydning for repræsentativiteten af resultaterne. Der er dog ikke benyttet vægtning af respondenter i nærværende analyse. Analyserne er simple, eksemplificerende og eksplorative – ikke kun af pladshensyn, men også i tråd med den mere abduktive tilgang til statistisk analyse inden for pragmatisk sociologi generelt (se f.eks. Martin, 2018).

Analysen her tager udgangspunkt i et enkelt spørgsmål, der søgte at indfange familiært engagement i byens grønne områder: *Er der grønne områder i eller omkring din by, som for dig er uerstattelige, f.eks. fordi du føler dig særligt knyttet til stedet eller føler dig hjemme der?* Knap halvdelen af respondenterne svarer »I høj grad« til spørgsmålet, og kun godt 5 % »Slet ikke« (Tabel 4). Thévenot lægger mere i familiært engagement end blot veltilpashed. Han beskriver det som en unik, betydningsfuld relation til noget (Thévenot, 2007, p. 416), hvilket altså her er formuleret som et »uerstatteligt« sted for respondenterne. Spørgsmålet er nu, hvordan familiært engagement i lokale grønne byområder hænger sammen med brugen af disse områder og med andre funktionelle og offentlige engagementer i stedsbundne fællesheder omkring dem.

Tabel 4: Andel, der har personligt uerstattelige grønne områder i byen

	Pct.
I høj grad	48,9 %
I nogen grad	30,4 %
I lav grad	10,1 %
Slet ikke	5,6 %
Ikke relevant for mig	2,7 %
Ved ikke	2,3 %
Total	100,0 %

n=1.130

Der er en stærk statistisk sammenhæng mellem frekvensen af forskellige former for brug af lokale grønne byområder og graden af familiært engagement målt som uerstattelighed. I spørgeskemaet listes tolv forskellige former for brug, rangerende fra transport gennem dem, over sport og motion til hygge i dem med venner eller familie. 90 % af respondenterne udfører mindst én af disse aktiviteter i grønne områder ugentligt eller oftere. Af de 10 %, der ikke gør, svarer 56 % »I høj grad« eller »I nogen grad« til uerstattelige steder. Dette tal stiger gradvist til over 90 % for respondenter med syv eller flere ugentlige ud af de tolv aktiviteter (vægtet for evt. »Ved ikke«). Der er altså en stærk korrelation mellem uerstattelighed og brug, men uerstattelighed er stadig betydelig for personer uden regelmæssig brug. Det kunne tyde på, at familiært engagement ikke kun behøver at bero på lang tids personlig tilvænning på et sted, som Thévenot mange steder foreslår, men også kan udvikles på andre måder, f.eks. gennem funktionel eller retfærdiggørelsesengagement (sidstnævnte f.eks. i forhold til steder som Christiania, Amager Fælled eller andre fredede eller på anden måde politiserede steder).

Mere funktionelle engagementer i grønne byområder kan bestå i det, vi kalder »grønt byliv«, bredt forstået som offentlige aktiviteter i relation til grønne områder, så som vandreture, byvandring, stævner, hobbytræf, naturbeskyttelse, klimainitiativer, naturpleje, dyrkning og høst, byhaver, kolonihaver, høring, socialt arbejde eller politisk aktivitet som f.eks. demonstrationer. Her skelner vi mellem to grader af engagement: at være »aktiv« i arrangementen af dem og blot at »deltage« i dem. Der er en statistisk signifikant, men ikke en stærk sammenhæng mellem familiært engagement (»uerstatteligt«) og hvorvidt man har været aktiv eller deltaget i grønt byliv inden for det sidste år (Tabel 5). Ganske vist er det kun 14 % af de aktive og 11 % af de deltagende, der »I lav grad« eller »Slet ikke« har et familiært engagement i grønne byområder, men det er ikke meget højere, nemlig 20 %, for dem, der ikke har. Også et funktionelt engagement synes altså nok at stimulere, men ikke at være en nødvendig betingelse for et familiært engagement i bygrønne steder.

Endelig kan sammenhængen mellem familiært og retfærdiggørelsesmæssigt engagement undersøges. Langt de fleste respondenter har et sådant. Således svarer kun 12 % »Jeg har ingen holdning til spørgsmålet« (og

yderligere 11 % »Ved ikke«) til følgende vignette, hvorefter respondenterne skal indikere det udsagn, vedkommende er mest enig i: »Forestil dig, at din kommune er kommet i økonomiske vanskeligheder og er i gang med at sælge et større grønt område i udkanten af byen til opførelse af billige boliger. En miljøorganisation gør nu modstand, fordi der er en fredet fugl i området.« (Tabel 6). Her svarer 26 % ja til at sælge området af hensyn til hhv. erhvervsliv og tilflytning (15 %) og social retfærdighed gennem billige boliger (11 %). 51 % afviser at sælge området af hensyn til hhv. vores ansvar for naturen omkring os (29 %), og at byens beboere har brug for de grønne områder (22 %).

Modstanden mod salg stiger fra 35 % blandt dem helt uden familiært engagement til 61 % blandt dem med en høj grad (Tabel 6). Igen er det dog bemærkelsesværdigt, at der stadig er disse 35 %, som ikke ønsker et salg, selvom de ikke har et familiært engagement i lokale grønne områder. Der synes med andre ord her at optræde en forskel mellem dem, hvis politiske holdninger til byens grønne områder beror på en konkret stedstilknytning, og dem, der ikke

Tabel 5: Familiært engagement ('uerstattelighed') og deltagelse i grønt byliv inden for det sidste år (alle typer)

	Aktiv	Deltage	Ikke
I høj grad	61 %	55 %	47 %
I nogen grad	25 %	34 %	33 %
I lav grad	12 %	8 %	12 %
Slet ikke	2 %	3 %	8 %
Total	100 %	100 %	100 %

n = 1.070 (»Ved ikke« mv. udeladt); p-værdi (χ^2) < 0,000

Tabel 6: Familiært engagement og salg af grønne områder til boligbyggeri findelt

	Høj grad	Nogen grad	Ringe grad	Slet ikke	Total
Sælg ikke: »Byens beboere har brug for de grønne områder«	25 %	22 %	18 %	13 %	22 %
Sælg ikke: »Vi har ansvar for ikke at ødelægge naturen omkring os«	35 %	24 %	25 %	22 %	29 %
Sælg: »Et stort byggeprojekt holder gang i erhvervsliv og tilflytning til gavn for byen«	11 %	16 %	25 %	27 %	15 %
Sælg: »Flere billige boliger giver en mere socialt retfærdig by«	11 %	13 %	10 %	6 %	11 %
Ingen holdning	8 %	15 %	15 %	14 %	15 %
Ved ikke	9 %	10 %	7 %	16 %	11 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

n = 1.130; Kolonnerne »Ved ikke« og »Ikke relevant for mig« vises ikke – de indgår i beregning af totaler, men ikke af signifikansniveau (n = 57). p-værdi (χ^2) < 0,000

gør – en forskel, der også gør sig gældende inden for gruppen, der politisk ønsker at bevare de lokale grønne områder.

Analysen her er på ingen måde endegyldig, men åbner et interessant perspektiv på forholdet mellem de tre engagementsformer (familiært, funktionel, retfærdiggørelse), nemlig at der i relation til et konkret objekt, lokale bygrønne områder, er en klar statistisk tendens til, at de styrker hinanden gensidigt, men omvendt langt fra kan siges at være hinandens nødvendige forudsætninger. Dette åbner navnlig op for fremtidige analyser af de grupper, der udviser funktionelt eller retfærdiggørelsesmæssigt engagement, men ikke familiært engagement i disse steder.

Diskussion: Fælleshed og engagement i dansk bynatur

De tre studier kredser alle om, hvordan tilknytning til sted gennem familiært engagement indgår i forskellige fællesheder omkring lokal bynatur i Danmark. Der ligger forskellige former for sensitivitet i de tre tilgange, der her er repræsenteret, og følgelig også forskellige substantielle bidrag til forståelse af bynaturens rolle i en dansk kontekst. På den ene side åbner Thévenots teoriapparat op for en sådan mangfoldighed, samtidig med at den udstikker relevante aspekter at forfølge analytisk. På den anden side giver analyserne her anledning til teoriudviklende betragtninger.

Metodisk samles de tre studier af eksplicite operationaliseringer af særligt familiært engagement. Men da det familiære engagement repræsenterer den mangeartede og personlige relation imellem det enkelte menneske og dets miljø, forstået som en følelse af tilknytning, vane og uerstattelighed, er metoderne sensitive overfor denne relation på forskellig hvis. I det første studie blev det familiære engagement medieret digitalt. Her blev billeder af stedets natur, personlige oplevelser og selskabelige stunder, og opslag om stedet og fællesskabet uden instrumentelt eller plan-engagements sigte, set som udtryk for familiært engagement. I det andet studie observeredes familiært engagement in situ som »afslappet tryghed« eller blev italesat i interviews som følelser af tilknytning og tilvænning på baggrund af personlige investeringer. Det tredje studie tog det familiære engagements dimension af uerstattelighed som udgangspunkt for kvantificering. Det kunne danne udgangspunkt for en epistemologisk diskussion af, hvordan (og i hvor høj grad) personlige og kropslige følelser af tilknytning kan tilgås sociologisk, noget, som Thévenot diskuterer, men ikke yderligere konkretiserer. Her giver vi forskellige metodologiske bud på, hvordan det kan operationaliseres. Langt vigtigere er det, at metoderne former vores blik for den familiære fællesheds vigtige »common-places« fra det *konkrete* sted i studie to, de *typiske* steder i studie et, til de mere *abstrakte* uerstattelige steder i studie tre. Vores pointe her er, at metoderne taler sammen, fordi de er adækvate i forhold til tre forskellige problematiseringer af bynaturens rolle og derigennem markerer mangfoldigheden af de engagementsrelationer, byboere i Danmark kan have til bynatur.

Det første studie kortlagde bygrønne fællesskaber i Danmark via Facebook og viste, at hvor familiært og funktionelt engagement i et konkret sted er et gennemgående træk ved disse, så er navnlig byhaverne også genstand for mere offentligt rettede former for stedsbundet engagement, formentlig grundet deres midlertidige placering i byudvikling og fleksible format. Det andet studie viste, at forbindelsen mellem familiært engagement i et sted og den funktionelle planlægning og daglige administration af bygrønne rum i civil-kommunale samarbejder netop går igennem forbundne fællesheder. Bynaturen bliver både genstand for en stærk »common-place«-fælleshed, som et følelsesmæssigt investeret objekt, men samtidig også for en funktionel koordinerende civil-kommunal fælleshed. Dette peger på en gentænkning af, at »common-places« måske ikke blot skal forstås som det familiære objekt, som fælleshed samler sig om (som Thévenot synes at lægge op til), men samtidig også som steder, der organiseres gennem de gensidigt forbundne fællesheder. Det tredje studie viste, at forholdet mellem familiært, funktionelt og retfærdiggørelsesmæssigt engagement i lokale grønne områder på den ene side korrelerer, men på den anden side muligvis også kan bruges til at skelne mellem grupper, hvis engagementer knytter an til et konkret sted og grupper, hvis engagementer har en mere abstrakt og almen karakter.

De tre studiers resultater tegner dermed et billede af engagement i lokal dansk bynatur i dag. Hvor bynatur navnlig i den kritiske litteratur på området ofte gøres til et spørgsmål om en særlig type »grønne« engagementer som klimatilpasning, forurening og plads til »vild« natur i byen, synes en lang række andre forhold og hensyn at spille mindst lige så væsentlig en rolle i de undersøgte fællesheder, f.eks. rekreativ værdi, fællesskab, oplevelser af forskellig art, sundhed og daglige gøremål eller bredere lokalpolitiske ambitioner.

Selvom det ligger uden for analysen her, kan vi gisne om, at denne mangfoldighed i tilgangene til bynatur måske hænger sammen med, at flere historiske epokers tilgange til natur i byen overlapper hinanden i borgeres forestillinger, i offentlige diskurser og i den eksisterende grønne struktur. Således har de rekreative, kulturelle og sundhedsmæssige værdier ved parker og haver en lang historie. Efter miljøbevægelsens gennembrud i slut-1960'erne (Hougaard et al., 2019) opstod begrebet »bynatur« op igennem 1980'erne og 1990'erne som en fællesbetegnelse for de biologiske, sociale og kulturelle værdier ved grønne områder i byen, i faglige og myndighedsmæssig henseender (B.B. Christensen, 1989; Madslund & Pape, 1991; Utzon-Frank & Fischmann, 1998). Senere er også de klimamæssige værdier ved dyrknings- og omstillingsinitiativer i byerne vundet frem og bliver omkring år 2010 og frem intensiveret ved et øget kommunalt fokus på lokal klimatilpasning (Hoff, 2016). Måske er det tilsyneladende »nye« ved den nuværende situation, hvor de store byer vokser og samtidig skal håndtere både årsager og effekter til klimaforandringerne, ikke så markant anderledes end tidligere tiders udfordringer med at forene det »grå« (den funktionelle byplan) og det »grønne« (bæredygtig og rekreativ byudvikling)?

Noter

1. Vi er som udgangspunkt tilbageholdende med at dele underliggende digitale data, undtagen under betingelse af at tekstdata afkobles fra identificerbare grupper og individer. Vi tror på, at en sådan forsigtig praksis er i overensstemmelse med erkendte udfordringer indenfor digital socialforskning. Kontakt jala.ioa@cbs.dk
2. Datasættet kan tilsendes ved forespørgsel til tmk@soc.ku.dk

Referencer

- Bendt, P., Barthel, S., & Colding, J. (2013). Civic greening and environmental learning in public-access community gardens in Berlin. *Landscape and Urban Planning*, 109(1), 18-30. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2012.10.003>
- Blok, A. (2015). Attachments to the common-place: Pragmatic sociology and the aesthetic cosmopolitics of eco-house design in Kyoto, Japan. *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 2(2), 122-145. <https://doi.org/10.1080/23254823.2015.1108212>
- Boltanski, L., & Thévenot, L. (2006). *On justification: Economies of worth*. Princeton University Press.
- Bro, H. (2014). Henning Bro: Den grønne hovedstadsmetropol. Det grønne i det røde. *Arbejderhistorie*, 2(2014), 48-76.
- Christensen, A.G., Laage-Thomsen, J., & Blok, A. (2019). Urban green communities: Towards a pragmatic sociology of civic commonality in sustainable city making. In J. Hoff, Q. Gausset & S. Lex (Eds.), *The Role of Non-State Actors in the Green Transition: Building a Sustainable Future*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429280399-7>
- Christensen, B.B. (1989). *Vejledning i metoder til overvågning af bynatur*. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.
- Cresswell, T. (2014). *Place: An Introduction* (Second edition.). Wiley-Blackwell.
- Danmarks Naturfredningsforening. (2005). *Praktisk guide for kogræsserforeninger – Oprettelse og drift af naturpleje- og kogræsserforeninger*. <https://www.dn.dk/media/8912/koguide.pdf>
- Danmarks Statistik. (2019). BY1: Folketal 1. Januar efter byområder, landdistrikter, alder og køn. <https://www.statbank.dk/BY1>
- Duvall, P., Lennon, M., & Scott, M. (2018). The 'natures' of planning: Evolving conceptualizations of nature as expressed in urban planning theory and practice. *European Planning Studies*, 26(3), 480-501. <https://doi.org/10.1080/09654313.2017.1404556>
- Eichberg, H., & Jespersen, E. (1986). *De grønne bølger: Træk af natur- og friluftslivets historie*. Bavnebakke.
- Ekkel, E.D., & de Vries, S. (2017). Nearby green space and human health: Evaluating accessibility metrics. *Landscape and Urban Planning*, 157, 214-220. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2016.06.008>
- Fallov, M.A., Jørgensen, A., & Knudsen, L.B. (2013). Mobile Forms of Belonging. *Mobilities*, 8(4), 467-486. <https://doi.org/10.1080/17450101.2013.769722>
- Fors, H., Molin, J.F., Murphy, M.A., & Konijnendijk van den Bosch, C. (2015). User participation in urban green spaces – For the people or the parks? *Urban Forestry & Urban Greening*, 14(3), 722-734. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2015.05.007>
- Gieryn, T.F. (2000). A Space for Place in Sociology. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 463-496. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.463>
- Hoff, J. (2016). 'Think globally, act locally': Climate change mitigation and citizen participation. In Q. Gausset & J. Hoff (Eds.), *Community Governance and Citizen-driven Initiatives in Climate Change Mitigation* (pp. 28-53). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315700298>

- Hougaard, A., Holten-Andersen, J., Lange, M.K., & Bendsen, P. (Eds). (2019). *Miljøbevægelsens rødder- en antologi*. NOAHs forlag.
- Jørgensen, A., Knudsen, L.B., Arp, M., & Skov, H. (2016). Zones of belonging – Experiences from a Danish study on belonging, local community and mobility. *Geoforum Perspektiv*, 15(29).
- Karvonen, A. (2015). Pathways of urban nature: Diversity in the greening of the twenty-first-century city. In J. Hou, B. Spencer, T. Way, & K. Yocom (Eds), *Now Urbanism: The Future City is Here* (pp. 274-286). Routledge.
- KBHFF. (2019). *Tidslinie*. Københavns Fødevarerfællesskab. <http://kbhff.dk/om-kbhff/tidslinie/>
- Kolonihaveforbundet. (1933). *Kolonihavebevægelsen i Danmark samt Kolonihave-Forbundets Udvikling og Organisation gennem 25 Aar (Jubilæumsskrift)* (C. Nielelsen & A. Dalskov, Eds). Kolonihave-Forbundet for Danmark.
- Kurtz, H. (2001). Differentiating Multiple Meanings of Garden and Community. *Urban Geography*, 22(7), 656-670. <https://doi.org/10.2747/0272-3638.22.7.656>
- Laage-Thomsen, J., & Blok, A. (2020). Civic Modes of Greening the City? Urban Natures In-between Familiar Engagement and Green Critique. *Local Environment*. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13549839.2020.1714568> <https://doi.org/10.1080/13549839.2020.1714568>
- Larsen, M.C. (2014). Internetbaseret feltarbejde. In M. Frederiksen, P. Gundelach, & R. Skovgaard Nielsen (Eds), *Mixed methods-forskning: Principper og praksis* (pp. 155-185). Hans Reitzel.
- Latour, B. (1993). *We Have Never Been Modern* (C. Porter, Trans.). Harvard UP.
- Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31(3), 207-230. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.10.001>
- Madslund, H.S., & Pape, J. (Eds). (1991). *Natur i byen – Planlægning, pleje og udvikling*. Miljøministeriet, Planstyrelsen, Skov- og Naturstyrelsen.
- Marres, N. (2017). *Digital sociology: The reinvention of social research*. John Wiley & Sons.
- Martin, J.L. (2018). *Thinking Through Statistics*. University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226567778.001.0001>
- Meilvang, M.L., Carlsen, H.B., & Blok, A. (2018). Methods of engagement: On civic participation formats as composition devices in urban planning. *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 5(1-2), 12-41. <https://doi.org/10.1080/23254823.2018.1452621>
- Petersen, L.S. (2018). *Frivillige Grønne Kræfter: Samarbejde med frivillige på det grønne område*. Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.
- Rieder, B. (2013). Studying Facebook via data extraction: The Netvizz application. *Proceedings of the 5th Annual ACM Web Science Conference*, 346-355. <https://doi.org/10.1145/2464464.2464475>
- Schmidt, L.-H., & Kristensen, J.E. (2004). *Lys, luft og renlighed: Den moderne socialhygiejnes fødsel*. Akademisk Forlag.
- Thévenot, L. (2007). The Plurality of Cognitive Formats and Engagements: Moving between the Familiar and the Public. *European Journal of Social Theory*, 10(3), 409-423. <https://doi.org/10.1177/1368431007080703>
- Thévenot, L. (2014). Voicing concern and difference: From public spaces to commonplaces. *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 1, 7-34. <https://doi.org/10.1080/23254823.2014.905749>

- Thévenot, L. (2015). Beyond justifiability: Making commonality on the basis of binding engagements. In P. Dumouchel & R. Gotoh (Eds), *Social Bonds as Freedom* (pp. 82-108). Berghahn. <https://doi.org/10.2307/j.ctt9qd0mn.7>
- Thévenot, L. (2016). *Engagementsregimer*. Hans Reitzel.
- Trentelman, C.K. (2009). Place Attachment and Community Attachment: A Primer Grounded in the Lived Experience of a Community Sociologist. *Society & Natural Resources*, 22(3), 191-210. <https://doi.org/10.1080/08941920802191712>
- Tuan, Y.-F. (1978). The City: Its Distance from Nature. *Geographical Review*, 68(1), 1-12. <https://doi.org/10.2307/213507>
- Utzon-Frank, T., & Fischmann, M. (1998). *Bynatur i Norden 1998*. Nordisk Ministerråd.
- Venturini, T., Jacomy, M., Meunier, A., & Latour, B. (2017). An unexpected journey: A few lessons from sciences Po médialab's experience. *Big Data & Society*, 4(2) <https://doi.org/10.1177/2053951717720949>
- Wachsmuth, D., & Angelo, H. (2018). Green and Gray: New Ideologies of Nature in Urban Sustainability Policy. *Annals of the American Association of Geographers*, 108(4), 1038-1056. <https://doi.org/10.1080/24694452.2017.1417819>
- Zalasiewicz, J., Williams, M., Steffen, W., & Crutzen, P. (2010). The New World of the Anthropocene. *Environmental Science & Technology*, 44(7), 2228-2231. <https://doi.org/10.1021/es903118j>

Commonality as the place of urban nature: Methodological approaches to familiar engagement in urban green communities

This article presents three methodological approaches to the study of urban nature as a location for what we call »commonality«, an idea which is based on the concept of »familiar engagement« from the pragmatic sociology of Laurant Thévenot. Whereas the concept of familiar engagement itself bears resemblance to »place attachment« as used in, for example, psychology and geography, our broader theoretical approach has the advantage of coupling individual engagement with the concept of social coordination in the form of commonality. Thus, the approach draws analytical attention to the potential interplay between familiar engagements and other forms of engagement in the city's green places, namely functional engagements in plans and public engagements in justification. The analytical question, approached from three methodological angles, is what types of relationships exist between familiar engagement and commonality in urban nature, and the other forms of engagements and commonality (plan, justification). The methodological pluralism of the paper results in a general claim about the relationship between familiar, functional and justifiable engagement in urban nature, and that future research should take into account the many possible compositions of place-attachments, and not reduce these to one simple phenomena.

Keywords: Urban nature, place-attachment, familiar engagement, French pragmatism, Laurent Thévenot, urban green communities